

Юлія Кізіма

студентка гр. ФПФМ-11,

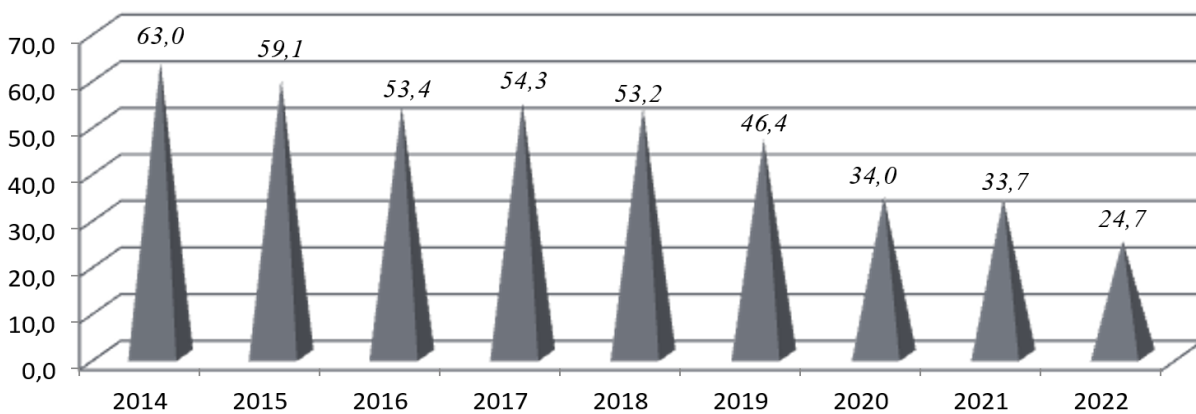
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: д.е.н., доцент Богдан Малиняк

ВПЛИВ ТРАНСФЕРТІВ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Доходи місцевих бюджетів є важливим інструментом фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування. Економічна самостійність місцевих органів влади та рівень розвитку місцевої інфраструктури значною мірою залежать від джерел наповнення бюджетів. Однією із ключових характеристик забезпечення бюджетної стабільності регіонів є надання державної фінансової підтримки бюджетам нижчого рівня, тобто міжбюджетні трансферти.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, міжбюджетні трансферти – кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого [1]. Розподіл коштів між бюджетами у вигляді міжбюджетних трансфертів зумовлений нерівномірністю в розподілі податків та відповідальності за їх використання між органами влади на різних рівнях. Міжбюджетні трансферти варто розглядати і як важливий інструмент бюджетного регулювання, що має прямий вплив на забезпеченість громадян суспільними послугами та реалізацію ключових економічних і соціальних програм. Саме за допомогою міжбюджетних трансфертів на місцевому рівні вирішуються питання компенсації бюджетам нижчого рівня витрат на виконання делегованих повноважень, вартість яких перевищує бюджетні можливості місцевих органів влади, а також розв'язуються проблеми, зумовлені нерівномірністю у мобілізації доходів бюджету, та соціальні проблеми, пов'язані зі специфікою розвитку регіонів і їх економічною спроможністю [3].

Ри

с. 1. Частка трансфертів з державного бюджету в доходах місцевих бюджетів України протягом 2014-2022 рр., % [2, с. 17]

З моменту запровадження реформи у 2014 році трансферти становили 63,0% доходів місцевих бюджетів. У 2015 році цей показник скоротився до 59,1%, у 2016 році – до 53,4% (рис. 1). В подальшому їх частка зменшувалася з кожним наступним роком, що свідчить про збільшення незалежності бюджетів на місцях.

Проте, незважаючи на відносну самостійність, набуту завдяки фінансовій децентралізації, на сьогоднішній день бюджети громад залишаються значною мірою залежними від урядових трансфертів. Особливо важливою є роль субвенцій, які складають значну частку в загальному обсязі трансфертів з державного бюджету (83%), а також дотацій (17%). Наприкінці 2018 року трансферти склали 42% в доходах місцевих бюджетів. Станом на початок 2023 року Уряд України відповідно до бюджетного законодавства перерахував міжбюджетні трансферти місцевим бюджетам у розмірі 137,0 млрд грн, з них 16,3 млрд грн становила базова дотація та 96,6 млрд грн - освітня субвенція. Це становить 78,5% від загальної суми передбачених розписом асигнувань. Також у розпорядженні органів місцевого самоврядування щомісячно залишається реверсна дотація, яка не перераховується до державного бюджету в умовах воєнного часу, в обсязі 899 млн грн [2, с. 17].

Найбільший рівень залежності від фінансування з державного бюджету спостерігається у Луганській, Чернівецькій та Закарпатській областях. Ця ситуація свідчить про обмежену фінансову автономію та відсутність свободи у розпорядженні місцевими коштами, що в свою чергу обмежує можливості місцевих бюджетів. Однак в результаті змін у законодавстві, на час воєнного стану реверсна дотація не вилучатиметься у місцевих бюджетах тимчасово окупованих територій та на тих, де ведуться бойові дії. Ця ініціатива передбачає збільшення фінансових ресурсів для вирішення невідкладних завдань на місцях.

Отже, міжбюджетні трансферти суттєво впливають на наповнення дохідної частини місцевих бюджетів і створюють передумови для збільшення доходів органів місцевого самоврядування. Коли доходи місцевих бюджетів зростають, це відображається на поповненні державного бюджету. Відтак, держава, як вищий орган управління фінансовими ресурсами має забезпечити місцеві бюджети надійними джерелами доходів для виконання як власних завдань, так і делегованих повноважень.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 10.04.2023).
2. Варцаба В. І, Мулеса Е. В., Придко Р. О. Аналіз наповнення місцевих бюджетів України в умовах воєнного стану. *Сучасні тенденції розвитку економіки і культури в Україні та світі: збірник наукових праць*. Ужгород, 2023. № 1. С. 14-20.
3. Маршук Л. М., Любчак І. С. Роль міжбюджетних трансфертів у формуванні доходів місцевих бюджетів України. *Гроші, фінанси і кредит*. 2018. № 19. С. 1099-1104. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/165.pdf (дата звернення: 12.04.2023).